

JÓZEF AUGUSTYN SJ

prze
WODNIK
PO
ROZTERKACH
MŁODO
ŚCI

Wydawnictwo WAM

© Wydawnictwo WAM, 2015

Korekta: Klaudia Adamus, Dariusz Godoś
Projekt okładki: Anna Jędrusiak
Skład i opracowanie: Anna Olek

ISBN 978-83-277-1036-9

wydanie trzecie, uzupełnione

NIHIL OBSTAT

Prowincja Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego
ks. Jakub Kołacz SJ, prowincjał
Kraków, 15 lipca 2015 r., l.dz. 36/2015

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Napisałem do was, młodzi, że jesteście mocni i że nauka Boża trwa w was, a zwyciężyliście Złego.

1 J 2, 14

Młodość otwiera przed Wami perspektywy. [...] Trzeba, ażeby była ona wzrastaniem.

św. Jan Paweł II

Następnym etapem międzykontynentalnej pielgrzymki młodzieży będzie Kraków w roku 2016. [...] Drodzy młodzi, Jezus wzywa nas, abyśmy odpowiedzieli na Jego propozycję życia, abyśmy zdecydowali, jaką drogą chcemy iść, żeby osiągnąć prawdziwą radość. Jest to wielkie wyzwanie wiary.

Papież Franciszek

Młodość wielką szansą życia

W was żyje nadzieja, ponieważ to wy należycie do przyszłości, a zarazem przyszłość należy do was. Nadzieja zaś wiąże się zawsze z przyszłością, jest oczekiwaniem dóbr przyszłych.

Jan Paweł II

W młodości każdy z nas ma wielką szansę. Życie objawia się nam wtedy jako wielka obietnica i wielka nadzieja. Otwierają się bowiem przed nami, zdawać by się mogło, nieograniczone wręcz ludzkie możliwości. Im jesteśmy młodszy, tym szersze, bardziej rozległe wydają się horyzonty naszej egzystencji. Młodzi mogą dostrzegać szerokie horyzonty swego życia dzięki świeżości spojrzenia oraz odwadze i sile wpisanej w ich wiek. Adam Mickiewicz *W Odzie do młodości* pisał: „Młodości! Ty nad poziomy / Wylatuj, a okiem słońca, / Ludzkości całe ogromy / Przeniknij z końca do końca. [...] Młodości! Tobie nektar żywota”.

Ale świat stojący otworem przed młodym człowiekiem zdobywa się niemałym nakładem zaangażowania, wysiłku, pracy i cierpienia. Za realizowanie szans młodości trzeba nieraz zapłacić wysoką cenę. Nie wystarczy bowiem odwołać się jedynie do młodzieńczej wielkoduszności i entuzjazmu. Szansa młodości nie trwa

też wiecznie. Czas upływa nieubłaganie szybko, a wraz z nim przemija stopniowo i sama młodość. Ona nie daje się zmumifikować, zabalsamować, zakuć w posąg ze spiżu. Z upływem czasu zacieśniają się rozległe horyzonty młodości, a świat możliwy do zdobycia kurczy się nieodwracalnie i bezlitośnie. Szansa młodości dana jest tylko jeden raz. Więcej się nie powtarza. W miarę upływu lat jedne możliwości są wcielane w życie, inne bezpowrotnie odchodzą. Nie możemy w życiu zdobyć wszystkiego.

Zrealizowanie szans młodości wymaga postawy twórczości i wewnętrznej aktywności. Wielkim nadziejom młodości towarzyszą więc wielkie życiowe zobowiązania. „Do was należy odpowiedzialność za to, co kiedyś stanie się teraźniejszością, a dziś jest jeszcze przyszłością – mówi młodym Jan Paweł II. [...] – Gdy więc mówimy: «Do was należy przyszłość», myślimy w kategoriach etycznych, kierując się wymogami odpowiedzialności moralnej”.

Zachwyt człowieka nad możliwościami, jakie daje nam młodość, łatwo stanie się jałowy, kiedy nie zostanie potwierdzony osobistym twórczym zaangażowaniem oraz codziennym wysiłkiem i walką. Lekceważenie zobowiązań życiowych przemienia szanse młodości w porażkę, nadzieje w rozczarowanie, otwarte horyzonty w ciasne zaułki, wielkie oczekiwania w rozpaczliwy lęk przed przyszłością, młodzieńczy zachwyt życiem w bunt i odrzucenie życia. Wśród wielu szans, jakie niesie ze sobą młodość, najważniejsza pozostaje ta jedna: stać się uczciwym, dobrym i życzliwie nastawionym do innych człowiekiem. Ona winna być najbardziej ceniona. Ona bowiem staje się źródłem ludzkiego szczęścia.

- ⇒ Czy wiem, kim chciałem być w moim życiu? Co chciałem w życiu robić? Jaki chciałbym być?
- ⇒ Podziękuję Bogu za dar mojego życia.
- ⇒ Przepraszę Go za niedocenianie mojego życia.

”2

Odpowiedzialność za własne życie

Powinnam ponosić odpowiedzialność przed samą sobą.

Etty Hillesum

Człowiek w swojej wolności wezwany jest przez Boga, by rósł, dojrzewał i przynosił owoc. Tego wezwania nie może on nie podjąć, nie może się uchylać od swojej osobistej odpowiedzialności.

Jan Paweł II

Odpowiedzialność ta obejmuje całe nasze życie i każdy jego przejaw: życie religijne, intelektualne, duchowe, emocjonalne, społeczne, polityczne. Musimy też poczuć się odpowiedzialni za nasze relacje oraz więzi z blizniami w rodzinie i w szkole, za budowane przyjaźnie, związki sympatii, rodzącą się miłość. Każdy przejaw ludzkiego życia wymaga zaangażowania i odpowiedzialności.

Najprostsze ludzkie szczęście wymaga odpowiedzialności za życia. „Jedyna odpowiedzialność, jaką mogę wziąć na swoje barki, to odpowiedzialność za siebie samą i w tym wypadku muszę ją w pełni ponieść” – pisze Etty Hillesum w dzienniku *Przerwane życie*. Musimy pozbyć się złudzeń, którym tak łatwo ulegamy, a którymi karmią nas media i środowisko młodzieżowe, że piękne i udane życie niewiele kosztuje. Nikt z nas nie może mieć

szczęśliwego życia jedynie przez przypadek. To właśnie brak świadomego i wolnego zaangażowania w życie staje się źródłem frustracji, rozczarowania, ucieczki od życia. Jeżeli czujemy choćby najmniejszą niechęć do swojego życia, jeżeli jesteśmy z niego niezadowoleni, wówczas trzeba sobie robić rachunek sumienia z odpowiedzialności za życie.

Każdy z nas musi się mocno napracować, by zbudować sobie dobre, mądre, szczęśliwe życie; życie naznaczone ładem i pokojem. Upływający czas weryfikuje autentyczność naszego zaangażowania, szczerość wysiłku oraz głębię twórczej pracy. Powierzchnowość i banalność ludzkiego życia, nastawienie destrukcyjne wobec niego są w swej istocie przejawem ucieczki od zaangażowania oraz brakiem odpowiedzialności za życie. Są one też przejawem niezgody i buntu wobec życia.

Bunt wobec życia jest pułapką, ślepą ulicą, drogą donikąd. Przyjmując buntowniczą postawę wobec własnego życia i życia bliźnich, zamykamy sobie drogę do przyszłości i niszczymy nasze nadzieje. W buncie nie ma przyszłości dla życia. Buntu wobec życia nie wolno racjonalizować, usprawiedliwiać i podążać jego tropem. Poddając się buntowi, odbieramy sobie szansę na dobre życie. Mamy jedynie to życie, które zostało nam ofiarowane. Odrzucając je, nie otrzymamy w zamian innego. Rodzący się odruchowo bunt wobec życia należy więc traktować jako narzucającą się pokusę. Im jest ona częstsza i bardziej natrętna, tym bardziej zdecydowanie musimy ją przezwyciężyć.

Ćwiczenia

- • • • •
- ⇒ Czy mogę powiedzieć, że naprawdę kocham moje życie?
- ⇒ Czy czuję się za nie odpowiedzialny? W jaki sposób się to wyraża?
- ⇒ Czy nie dostrzegam w sobie jakichś odruchów zniechęcenia czy też buntu wobec życia?
- ⇒ Co może być ich źródłem? Co z nimi robię?
- ⇒ Jakie moje słabości, ułomności i wady przeszkadzają mi w miłości życia?
- ⇒ Czy mobilizują mnie one do wysiłku czy też odwrotnie: raczej mnie zniechęcają?
- ⇒ Czy rozmawiam o moich trudnościach życiowych z zaufanymi osobami?
- ⇒ Czy stają się one przedmiotem mojej modlitwy?
- ⇒ Czy mam świadomość, że sam jestem „kowalem” swojego szczęścia?
- ⇒ Poproszę Boga o dar większej odpowiedzialności za moje życie. Przepraszę za zachowania i postawy świadczące o niedocenianiu czy też lekceważeniu daru życia.
- • • • •

Odpowiedzialność za bliźnich

*Jestem nie po to, by mnie kochano i podziwiano,
ale po to, bym działał i kochał. Nie obowiązkiem
otoczenia pomagać mnie, ale ja mam obowiązek
troszczenia się o świat, o człowieka.*

Janusz Korczak

Współczesna cywilizacja podkreśla przede wszystkim prawa człowieka. Jest to słuszne, jeżeli bierzemy pod uwagę, jak często prawa te były i nadal są łamane. Aby jednak zdecydowanie przeciwstawić się łamaniu ludzkich praw, konieczne jest podkreślanie także zobowiązań. Prawa jednych łączą się ze zobowiązaniami drugih. Każdemu prawu bowiem odpowiada konkretne zobowiązanie. Jeżeli chcemy, by ludzie szanowali nasze prawa, my musimy spełniać zobowiązania wobec tych praw. Prawom ucznia w szkole odpowiada jego zobowiązania wobec niej. Prawom dziecka w rodzinie odpowiada jego zobowiązania wobec matki i ojca. Prawu do szacunku, jakie ma każdy z nas, odpowiada nasze zobowiązanie do szanowania innych.

„Kto posiada jakieś prawa – pisze Jan XXIII w encyklice *Pacem in terris* – powinien również mieć wpojony obowiązek domagania się poszanowania ich jako oznak swej godności. Na innych zaś spoczywa obowiązek uzna-

wania i poszanowania tych praw. Zasady współżycia obywateli są formułowane jako prawa i obowiązki”. Jednostronne podkreślanie osobistych praw przy jednoczesnym lekceważeniu zobowiązań rodzi postawę roszczeniową i egocentryczną. Staje się też źródłem patologii w życiu społecznym, ekonomicznym, politycznym. Wielu podkreśla, że w czasach współczesnych prawa przestępcy są bardziej chronione niż prawa do poczucia bezpieczeństwa i ochrony zwykłych obywateli.

Bez równowagi pomiędzy prawami a obowiązkami jakiegokolwiek ludzkie współżycie: rodzinne, małżeńskie, przyjacielskie, koleżeńskie, sąsiedzkie, społeczne byłoby niemożliwe. Prawom nastolatka odpowiadają jego obowiązki. Korzystając codziennie z różnych praw, jakie nam przysługują ze strony rodziców, szkoły, państwa, Kościoła, przyjaciół, kolegów, musimy wypełniać także zobowiązania. Możemy w pełni korzystać z praw, jeżeli spełniamy zobowiązania. Dobro, jakie dzisiaj świadczy społeczeństwo, państwo, szkoła, Kościół wobec młodych ludzi, jutro oni sami mają świadczyć bliźnim w ramach tych samych wspólnot i instytucji.

I chociaż dobro, które otrzymujemy od innych, bywa naszym prawem, to jednak jest ono również wielką łaską i darem samego Boga. Bóg świadczy dobro przez ludzi. I właśnie dlatego powinniśmy Mu za nie dziękować. Dziękczynienie chroni nas przed postawą roszczeniową oraz przed gromadzeniem pretensji do całego świata.

Nie tylko jednak dobro otrzymane jest łaską, ale także dobro, które sami świadczymy. Stąd też trzeba nam dziękować także za to wszystko, co udaje się nam zrobić dla innych. *Dziękujcie zawsze za wszystko Bogu Ojcu w imię Pana naszego, Jezusa Chrystusa* (Ef 5, 20).

Ćwiczenia

- ⇒ Z jakich praw korzystam dzisiaj w rodzinie, w szkole, w środowisku rówieśniczym, w parafii? Określę te prawa.
- ⇒ A jakie posiadam obowiązki wobec mojej rodziny, szkoły, nauczycieli, rówieśników, państwa, Kościoła? Jak się z nich wywiązuję?
- ⇒ Czy mam świadomość, że w miarę mojego dorastania narastają również moje zobowiązania wobec rodziny, społeczeństwa, ojczyzny, Kościoła?
- ⇒ Zauważę wokół siebie osoby, które przyjmują wobec innych postawę roszczeniową.
- ⇒ W czym ona się wyraża? Czy ja sam nie przyjmuję roszczeniowego nastawienia do innych?
- ⇒ Podziękuję Bogu za wszelkie dobro, jakie otrzymuję od ludzi. Przeproszę Go za uleganie postawie pełnej roszczeń i pretensji.

» Spis treści

1. Młodość wielką szansą życia	7
2. Odpowiedzialność za własne życie	11
3. Odpowiedzialność za bliźnich	14
4. Dyscyplina i trening emocji	17
5. Zmaganie się z naszymi lękami	22
6. Nienawiść odbiera nam szczęście	26
7. Pokonać podejrzliwość, urazę i gniew	30
8. Nie przyznawać sobie statusu ofiary	34
9. Codzienna modlitwa niczym mur obronny	38
10. Moje sumienie jest dla mnie drogie i ważne.	42
11. Błogosławieni czystego serca	46
12. Dorastanie do prawdziwej wolności	49
13. Nikt z nas nie żyje dla siebie.	53
14. Słuchaj ojca i nie gardź swą matką.	56
15. Z przyjacielem odkrywać piękno świata.	60
16. Pokierować mądrze ludzką miłością	64
17. Przygotowanie do pracy zawodowej	69
18. Nie gonię za tym, co przerasta moje siły.	73
19. Żyw mnie, Panie, chlebem niezbędnym	77
20. Nasze zainteresowania, zdolności i talenty	81

21. Prosić z pokorą o pomoc i wsparcie	84
22. Nasze trudności – życiowym wyzwaniem	87
23. Radość zwycięstwa nad sobą	91
24. Gdy ktoś odczuwa powołanie kapłańskie lub zakonne	95
25. Modlitwa św. Jana Pawła II za ludzi młodych	98

Dodatek

26. Orędzie papieża Franciszka na XXIX Światowy Dzień Młodzieży	101
27. List Jana Pawła II po IV Światowym Dniu Młodzieży na Jasnej Górze	111
28. Słowa Benedykta XVI do młodzieży w Krakowie	120